

**aardrijkskunde CSE GL en TL**

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

## **1 Regels voor de beoordeling**

---

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

## 2 Algemene regels

---

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.  
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.  
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.  
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.  
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.  
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

### **3 Vakspecifieke regels**

---

Voor dit examen kunnen maximaal 62 scorepunten worden behaald.

## 4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

*Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.*

### De Nederlanders en hun vakantiebestemmingen

**1 maximumscore 2**

foto 1 = A  
foto 2 = B  
foto 3 = D  
foto 4 = C

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

**2 C**

**3 maximumscore 1**

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Tegenwoordig gaat men vaak met het vliegtuig.
- Tegenwoordig gaat men vaak naar het buitenland/een verre bestemming.
- Tegenwoordig gaat men vaak naar een camping/vakantiehuisje/hotel.

**4 D**

**5 A**

**6 maximumscore 2**

De twee redenen zijn:

- toename welvaart 1
- toename vrije tijd 1

**7 maximumscore 2**

P = Frankrijk  
Q = Oostenrijk  
R = Duitsland  
S = Griekenland

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
8	A	
9	C	
10	<p><b>maximumscore 1</b>  Groot-Brittanië  Voorbeelden van een juiste reden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– een minder aantrekkelijk klimaat</li> <li>– je moet met de boot/het vliegtuig/door de kanaaltunnel</li> </ul> <p><i>Opmerking</i>  <i>Alleen het scorepunt toekennen bij het juiste land én de juiste reden.</i></p>	
11	B	
12	B	
13	<p><b>maximumscore 2</b>  Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Irkutsk ligt verder weg van de (matigende invloed van de ) zee</li> <li>– Irkutsk ligt dichterbij de winterse koudepool</li> </ul> <p>een juist antwoord</p>	2
14	<p><b>maximumscore 1</b>  Uit het antwoord moet blijken dat de spoorlijn een grote boog om China maakt / dat de treinreis niet in een rechte lijn gaat (de absolute afstand is wel hemelsbreed/in een rechte lijn gemeten).</p>	
15	<p><b>maximumscore 2</b>  De volgende begrippen zijn van toepassing:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– cultuurvakantie</li> <li>– natuurvakantie</li> <li>– verre bestemmingen</li> </ul> <p>indien drie antwoorden juist</p> <p>indien twee antwoorden juist</p> <p>indien minder dan twee antwoorden juist</p>	2 1 0

Vraag	Antwoord	Scores
16	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– de traditionele cultuur wordt verstoord/bedreigd</li> <li>– er ontstaat een watertekort (in een toch al droog gebied)</li> <li>– er komen buitenlandse hotels/reisbureaus die de lokale ondernemers verdringen</li> <li>– er komen buitenlandse hotels/reisbureaus die lage lonen betalen aan het lokale personeel</li> </ul>	
17	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Bali ligt bij de evenaar waar veel neerslag valt.</p>	
18	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Alle antwoorden goed rekenen die verwijzen naar geïrrigeerde rijstbouw/landbouw.</p>	
19	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– afvoeren van afvalwater</li> <li>– afvoeren van afval</li> <li>– geluidsoverlast</li> <li>– verkeersoverlast / meer vervuiling door (lucht)verkeer</li> </ul>	
20	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– De godsdienst / plaatselijke gebruiken worden niet gerespecteerd.</li> <li>– De gebruiken van de plaatselijke bevolking gaan veranderen.</li> </ul>	
21	<p><b>A</b></p>	
22	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Grote hotels en resorts zijn vaak in bezit van buitenlandse ondernemingen.</li> <li>– Een groot deel van de inkomsten stroomt weg naar het buitenland.</li> <li>– Buitenlandse hotels verdringen de lokale ondernemers.</li> <li>– Buitenlandse hotels betalen lage lonen aan het lokale personeel.</li> </ul>	
23	<p><b>C</b></p>	
24	<p><b>A</b></p>	
25	<p><b>A</b></p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

**26 maximumscore 1**  
De seizoenen zijn omgekeerd zodat het in Nieuw-Zeeland dan aangenaam weer is.

**27 maximumscore 1**  
Uit het antwoord moet blijken dat het in Egypte vooral gaat om cultuurvakanties en in Zuid-Afrika om natuurvakanties.

*Opmerking*

*Ook juist rekenen als wordt verwezen naar het feit dat Egypte meer massatoerisme heeft.*

## Omgaan met natuurlijke hulpbronnen

---

**28 maximumscore 1**  
Landijs/gletsjers/sneeuw

**29 maximumscore 1**  
Nuttige neerslag is het verschil tussen de hoeveelheid neerslag en de hoeveelheid verdamping.

**30 C**

**31 A**

**32 maximumscore 1**  
Uit het antwoord moet blijken dat de kans op overstromingen kleiner wordt omdat er meer ruimte is voor het overtollige water.

*Opmerking*

*Alleen het scorepunt toekennen als keuze en toelichting juist is.*

**33 maximumscore 1**  
Uit het antwoord moet blijken dat wadi's het water langer vasthouden.

**34 C**

**35 C**

Vraag	Antwoord	Scores
<p><b>36 maximumscore 2</b></p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– overbeweiding</li> <li>– het kappen van struiken en bomen voor brandhout</li> <li>– steeds meer vee zodat het gras/de begroeiing niet meer kan herstellen</li> <li>– steeds meer (grond)watergebruik zodat bodem droger wordt</li> </ul> <p>per juist antwoord</p>		1
<p><b>37 maximumscore 2</b></p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– laag gelegen</li> <li>– vlak gebied</li> <li>– veel vertakkingen van rivier(mondingen) / waterrijk gebied</li> <li>– veel slib tussen de vertakkingen van de riviermond(ingen)</li> </ul> <p>per juist antwoord</p>		1
<p><b>38 E</b></p>		
<p><b>39 maximumscore 1</b></p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zout water komt in de drinkwaterbronnen.</li> <li>– Vervuiling van de bronnen.</li> <li>– Beschadiging van de voorzieningen om het water uit de bron te halen.</li> </ul>		
<p><b>40 maximumscore 2</b></p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– door het uitbreken van ziektes</li> <li>– door honger(snood)</li> <li>– door te weinig medische hulp</li> <li>– door een kapotte infrastructuur</li> <li>– door het ontbreken van communicatie</li> </ul> <p>per juist antwoord</p>		1
<p><b>41 maximumscore 1</b></p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de vochtige lucht van zee tegen de westzijde van de bergketen uitregent en dat de oostzijde in de regenschaduw ligt.</p>		

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

**42 maximumscore 2**

- Voorbeelden van menselijke oorzaken zijn: 1
  - Er wordt veel water voor de landbouw gebruikt.
  - Er wordt veel water voor de drinkwatervoorziening in de steden (Las Vegas, Los Angeles) gebruikt.
  - Er wordt veel water door de toeristen gebruikt.
  
- Voorbeelden van natuurlijke oorzaken zijn: 1
  - warmer klimaat/meer verdamping
  - minder neerslag/langere perioden met droogte
  - het meer ligt in een droog deel van de Verenigde Staten

**43 maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat de meren ook worden gebruikt om hydro-elektriciteit op te wekken.

**44 maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- klanten oproepen om zuinig te zijn met water en handdoeken
- minder zwembaden/beperking zwembadgebruik
- minder beplanting die veel water nodig heeft
- meer hergebruik en grijs water toepassen voor toiletspoeling

**45 A**

**46 maximumscore 2**

Mix 3 is het meest duurzaam.

De twee redenen zijn:

- Mix 3 gebruikt (in verhouding) de minste fossiele brandstoffen 1
- Mix 3 gebruikt (in verhouding) de meest hernieuwbare bronnen 1

*Opmerking*

*Alleen de scorepunten toekennen voor de redenen als de keuze van de mix juist is.*

**47 maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- waterkracht/getijdenenergie
- aardwarmte (geothermische energie)

**48 B**

Vraag	Antwoord	Scores
49	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat rijke landen per inwoner meer koolstofdioxide uitstoten dan arme landen.</p>	
50	<p><b>maximumscore 1</b></p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat een land als India in totaal toch een hoge uitstoot heeft/een sterk groeiende uitstoot heeft (door de grote bevolkingsomvang/door de grote bevolkingsgroei).</p>	
51	<p><b>maximumscore 2</b></p> <p>1 = fossiele 2 = broeikaseffect 3 = zeespiegel</p>	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0

## 5 Inzenden scores

---

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.  
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar Cito.

## 6 Bronvermeldingen

---

bron 1	vrij naar: De Grote Bosatlas, 2007
bron 2	foto 1: <a href="http://www.stichtingstola.nl">http://www.stichtingstola.nl</a> ; foto 2: Eigen archief; foto 3: <a href="http://www.aprodivens.com">http://www.aprodivens.com</a> ; foto 4: <a href="http://archieff.samsam.net">http://archieff.samsam.net</a>
bron 3	vrij naar: Van nul tot nu, deel 4, p26, Thom Roep en Co Loerakker
bron 4	vrij naar: CBS, 2009
bron 5	Algemeen Dagblad, 19-09-2009
bron 6	<a href="http://www.stedentrips.nl">www.stedentrips.nl</a>
bron 7	vrij naar: Algemeen Dagblad, 18-4-2009
bron 8	vrij naar: Algemeen Dagblad, 06-06-09
bron 9	vrij naar: de pers, 8-4-2009
bron 10	vrij naar: SNP Magazine Kids en Teens, november 2009
bron 11	vrij naar: The Jakarta Post, 20-11-2009
bron 12	vrij naar: De Grote Bosatlas, 2007
bron 13	vrij naar: De Grote Bosatlas, 2007
bron 14	<a href="http://cnx.org">http://cnx.org</a>
bron 15	<a href="http://www.wur.nl">www.wur.nl</a>
bron 16	<a href="http://www.wildwaterafvaart.nl">www.wildwaterafvaart.nl</a>
bron 17	vrij naar: Plattegrond Stein, gemeente Stein
bron 18	NRC, 14-11-2009
bron 19	<a href="http://archieff.samsam.net">http://archieff.samsam.net</a>
bron 20	Eigen archief Cito
bron 21	vrij naar: Ontwerp Nationaal Waterplan, 2009
bron 22	<a href="http://www.eapsweb.mit.eu">http://www.eapsweb.mit.eu</a>
bron 23	vrij naar: De Grote Bosatlas, 2007
bron 24	vrij naar: de Volkskrant, 9-11-2009